

Editörler

Dr. Öğr. Üyesi Burcu AYDIN KÜÇÜK

Arş. Gör. Bilgehan SEZGİN

**ORGANİZASYONLARDA
SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK VE YEŞİL
YAKLAŞIM UYGULAMALARI**

**FİLİZ KİTABEVİ
İSTANBUL
2022**

TEMMUZ 2022

ISBN: 978-975-368-758-4

BASKI

Kiraz Medya Sanayi ve Ticaret A.Ş
Matbaacı Sertifika Numarası: 40162

YAYINLAYAN

Filiz Kitabevi Basım Yayın Dağıtım
Petrol Ürünleri Sanayi ve Tic. Ltd. Şti.
Cemal Yener Tosyalı Cad. No: 57/A (113)
Vefa-Fatih/İSTANBUL
Tel: (212) 527 0 718
(850) 441 0 359
Faks: (212) 519 20 71

www.filizkitabevi.com
bilgi@filizkitabevi.com
Yayıncı Sertifika Numarası: 48596

Copyright© Bu kitabın Türkiye'deki yayın hakları Filiz Kitabevi Basım Yayın Dağıtım Petrol Ürünleri San. ve Tic. Ltd. Şti.'ne aittir. Her hakkı saklıdır. Hiçbir bölümü ve paragrafı kısmen veya tamamen ya da özet halinde, fotokopi, faksimile veya başka herhangi bir şekilde çoğaltılamaz, dağıtılamaz. Normal ölçüyü aşan iktibaslar yapılamaz. Normal ve kanunî iktibaslarda kaynak gösterilmesi zorunludur.

ÖN SÖZ

Dünya nüfusunun artması, küresel iklim problemleri ve ekolojik dengenin bozulması, ekonomik krizler, kültürel yozlaşma, savaş ve salgınlar dünya toplumlarının etkili ve sağlıklı bir şekilde varlıklarını devam ettirmelerini tehlikeye atmaktadır. Özellikle COVID-19 pandemisiyle birlikte, tedarik zinciri sorunları artmış ve başta gıda olmak üzere insanların temel gereksinimlerine erişim sıkıntıları ortaya çıkmıştır. Tüm dünya bu ciddi problemlerin üstesinden gelmek için kalıcı ve etkili çözüm arayışları içine girmiştir. Bu noktada birçok araştırmacı bir araya gelmekte, sürdürülebilirlik paydasında buluşarak multidisipliner bakış açısıyla şimdiki ve gelecek nesillerin devamlılığını sağlayacak katkılar yapmaya çalışmaktadırlar. Öte yandan, genel olarak çevresel ve ekonomik açıdan ele alınan sürdürülebilirlik kavramı, sosyal ve kültürel sürdürülebilirlik boyutlarının da eklenmesiyle kapsamlı bir şekilde ele alınmaya başlanmıştır.

Bununla birlikte, sürdürülebilirlik hem ekonomik ve çevresel hem de sosyal ve kültürel etkilere sahip olan işletmeler ve işletme yönetimi araştırmacıları tarafından da son yıllarda tartışılan ve araştırılan önemli bir konu haline gelmiştir. Özellikle yeşil pazarlama, yeşil ekonomi ve yeşil insan kaynakları uygulamalarının artırılması işletmelerin temel hedefleri arasına girmeye başlamıştır. Devletler ve çeşitli kurumlar, işletmeleri yeşil uygulamalara önem vermeleri konusunda teşvik etmekte ve özellikle çevreye zarar veren işletmelere yaptırım uygulamaktadırlar. İşletmeler, yeşil yaklaşım ve sürdürülebilirlik uygulamaları ile sürdürülebilir bir çevre ve toplum üzerinde önemli bir rol oynamaktadırlar.

Bu noktada, işletmelerin sürdürülebilir bir hayata katkı sağlamaları için uygulamaları gereken pratikler üzerinde daha çok çalışma yapılması hem işletmelere hem de gelecek işletme yönetimi araştırmalarına rehberlik etmesi açısından önem arz etmektedir. **“Organizasyonlarda Sürdürülebilirlik ve Yeşil Yaklaşım Uygulamaları”** kitabı işletmelere, uygulamacılara ve işletme yönetimi araştırmacılarına sürdürülebilirlik bağlamında ışık tutacak nitelikte olan kitaplardan biri olarak hazırlanmıştır. Kitapta sürdürülebilirlik ve yeşil yaklaşım üzerine farklı ve ilgi çekici konularda alanında uzman araştırmacılar tarafından yazılan toplam 17 bölüm bulunmaktadır. Yeşil çalışan davranışları, yeşil yönetim uygulamaları, yeşil pazarlama, yeşil finans, yeşil bilgi teknolojileri ve yeşil er-

gonomi uygulamaları gibi işletmenin birçok alt alanında uygulanan sürdürülebilirlik pratiklerinin tartışıldığı bu kitap okurlara ve araştırmacılara kapsamlı ve zengin bir kaynak sunmaktadır. Bu kitabın küresel çapta yaşanan sürdürülebilirlik sorunlarına yönelik kalıcı ve etkili çözümler geliştirilmesine katkı sağlanması beklenmektedir.

Bu vesileyle, kitabı hazırlayan kıymetli editörleri ve yazdıkları bölümler ile katkı sağlayan değerli yazarları tebrik ediyorum. “**Organizasyonlarda Sürdürülebilirlik ve Yeşil Yaklaşım Uygulamaları**” kitabının hem iş dünyasına hem de işletme yönetimi araştırmalarına ilginç ve çığır açıcı nitelikte katkılar sunmasını temenni ediyorum.

Prof. Dr. Halit KESKİN

GİRİŞ

COVID-19 pandemisinden yaklaşık dört ay önce Amazon Ormanları'nda çıkan yangın uluslararası gündemi meşgul etmiş, bilim insanları Amazon'daki yangın için acil önlem çağrısı yapmış, çevreci sivil toplum örgütleri başta olmak üzere uluslararası sistemdeki aktörlerin bazıları Amazon'daki yangının sorumlusu olarak Brezilya'nın sansasyonel açıklamalarıyla ünlü Devlet Başkanı Jair Bolsonaro'yu ilan etmiştir. Bolsonaro da bu konuda polemik yaşadığı Fransa Cumhurbaşkanı Emmanuel Macron'a Amazon Bölgesi'nin Avrupa'dan daha geniş alana yayıldığı gerekçesiyle hükümetinin yangını kontrol altına almada zorlandığını ifade etmiş, yangın konusunda WWF ve Greenpeace gibi sivil toplum kuruluşlarına “*Brezilya hükümetine ve kendisine baskı yapmak amacıyla kasten yaptıkları*” suçlamasını yöneltmişti. Karşılıklı suçlamaların ve Bolsonaro'nun “*itibar tamiri*” girişimlerinin ötesinde Amazon Ormanları biyoçeşitlilik ve iklim dengesi açısından kritik öneme sahiptir zira Ormanlar, dünyadaki oksijenin %20'sini üretebilmektedir. Başka bir ifadeyle Amazon'daki olası kayıp Bolsonaro-Macron ya da Brezilya-Fransa ilişkilerinin ötesindedir, küresel bir risk teşkil etmektedir. Alman sosyolog Ulrich Beck'in kavramsallaştırmasıyla bu felaket, “*Risk Toplumu*”nun sonuçlarından biridir.

Risk Toplumu'nun parçalarından biri olan çevre sorunlarının başlangıcını Sanayi Devrimi oluşturmaktadır. İnsanlığın doğaya karşı avcı-toplayıcı edilgen durumdan Sanayi Devrimi'ne geçişi, Sanayi Devrimi'yle beraber doğayı araçsal akılla “*düzenlenme*” girişimleri hava kirliliği, iklim değişikliği, biyo-çeşitliliğin azalması, asit yağmurları ve ozon tabakasının delinmesi gibi pek çok sonucu beraberinde getirmiştir. 1960'lı yıllardan itibaren enerji tüketiminin artması, insan nüfusunun artması, ihtiyaçların kapitalist üretim ilişkilerine uygun olarak dönüşmesi sadece insanlığı değil canlılığı etkilemiştir. Devlet merkezli Westphalian akılla çözülemeyecek kadar çetrefilli hale gelmiş ve küreselleşmiş çevre sorunlarının çözümünü belki de sorunun kaynağında aramak gerekmektedir. İnsanda, insanlıkta... İnsanlık doğada hayatta kalmak için çeşitli çözümler buldu, ilerledi, üretti, tüketti ve hızla tüketmeye hızla devam ediyor. Belki de Jean Jacques Rousseau'nun vurguladığı gibi artık insanlık, medeniyeti kurmuştur ve cennetini kaybetmiştir. Bir daha oraya dönüş yoktur, 18. yy'dan beri devam eden Antroposen Çağ'ını yaşıyoruz, 2020 yılı itibarıyla insan yapımı

cisimlerin ağırlığı dünyadaki tüm canlıların ağırlığını geçiyor ve karbon ayak izimiz her yerden görülebiliyor.

Nostaljik bir hüznle insanlığın doğanın tam anlamıyla parçası olduğu zamanlara dönüşünü beklemek elbette hayalciliktir. Hele ki tüketim hayatımızın bir parçasıyken... Peki neler yapılabilir? İnsanlığın -asında *homo capitalismu-*sun- canlılığa verdiği zarar nasıl kontrol edilebilir ya da mevcut durum nasıl minimum zararlarla “*sürdürülebilir*”? Bu üç sorunun cevabını vermek oldukça zor. Ancak her sorunda olduğu gibi çözümün ilk adımı konuşmak, tartışmak ve çözüme yönelik argümanlar üretmektir. Kısacası söz söylemektir. Ne de olsa İncil’in (Yuhanna) ilk ayetlerinde aktarıldığı gibi “*Başlangıçta söz vardı*”. Elinizde tuttuğunuz kitap da yeşil sorununa farklı disiplinlerin bakış açılarından çözüm önerilerini içeriyor. Farklı disiplinlerdeki akademisyenlerin aynı amaca yönelik farklı “*söz*”lerini bir araya getiriyor. Sırf bu açıdan bile kitabı harekete geçiren çaba ve irade kıymetlidir.

Serap Duygulu “*Yeşil Vatandaşlık*” başlıklı çalışmasında vatandaşlığın devlet ile birey arasındaki hukuki bağ boyutunu aşacak şekilde doğa ve çevreyle uyumlu bireyleri ifade edebileceğini açıklanmıştır. Caner Günaydın “*Yeşil İnsan Kaynakları Yönetimi ve Uygulamaları*” başlıklı çalışmasında işletmelerin çalışanlarını yeşil uygulamalara yönlendirerek kâr-toplumsal fayda dengesini tartışmıştır. Burcu Aydın Küçük ve Gülnur Yağcı “*Yeşil Çalışan Davranışları*” başlıklı çalışmaları işletmelerin yeşil faaliyetlerin sürekliliği için amaçladığı yeşil çalışan davranışlarının örgütsel vatandaşlık davranışlarından biri olabileceği tezi üzerinden kurgulamıştır. Tuğçe Tuluk ve Behiye Selin Gökcut “*Yeşil Pazarlama Kavramı ve Yaklaşımları*” başlıklı çalışmalarında çevre bilincinin ve yeşil farkındalığın artmasının bir sonucu olan yeşil pazarlamanın tüketiciler üzerindeki olası etkilerini analiz etmiştir. Özge Demirkale “*Sürdürülebilir Finansman Yöntemi Olarak Yeşil Kredi ve Yeşil Tahviller*” başlıklı çalışmasında iklim değişikliğinin ekonomiye etkilerini finans piyasalarında yeşil kredi ve tahvil piyasası perspektifinde analiz etmiştir. Esin Nesrin Can ve İrfan Özen “*Malzeme Akış Maliyet Muhasebesi*” başlıklı çalışmalarında üretim ve tüketimdeki değişikliklerin çevreye olan zararlarının azaltılması ve sürdürülebilir çevrenin sağlanması için işletmelerin maliyet ve yönetim muhasebelerini, çevreye etkileri çerçevesinde hesaplanmasını analiz etmiştir. Murat Unanoğlu “*Sürdürülebilir Inovasyon için Yeşil İş Modellerinin Değerlendirilmesi*” başlıklı çalışmasında farklı sektörlerdeki firmaların çevre dostu uygulamalarının çevresel sürdürülebilirliğe etkilerini yeşil iş modeli, yeşil yeşil ekonomi ve yeşil aklama gibi kavramlar çerçevesinde tartışmıştır. Rahile Güran, “*Yeşil Ergonomi*” başlıklı çalışmasında çalışanların çevre-makine uyumunun doğaya olan zararı nasıl azaltabi-

leceğini analiz etmiş, verimliliği yeşil hassasiyet çerçevesinde gerçekleştirmenin olanaklarını tartışmıştır. Burak Aslan “*Yeşil Ekonomi Uygulamalarının Dış Ticarete Etkisi: Türkiye Örneği*” başlıklı çalışmasında doğa dostu enerji uygulamalarının dış ticarete etkisini Türkiye-AB ilişkileri çerçevesinde analiz etmiştir. Mortaza Ojaghlou ve Dilanur Yavuz “*STIRPAT Modeline göre Kentleşme ve Ekonomik Faaliyetlerin Çevre Kirliliği Üzerinde Etkisi: Türkiye Örneği*” başlıklı çalışmalarında kentleşme, nüfus ve ekonomik büyümenin çevre üzerindeki etkisini 1970’li yıllardan beri kullanılan STIRPAT modeli üzerinden Türkiye’yi 1990-2020 yıllık frekans verileri üzerinden analiz etmiştir. Tuba Özalp, “*Ekolojik Düşüncenin Siyasallaşması: Dünya’da ve Türkiye’de Yeşil Siyaset*” başlıklı çalışmasında ekolojik düşüncenin felsefi ve bilimsel arka planını çizerek Dünya’da ve Türkiye’de yeşil siyasetin temellerini atan siyasal parti ve yaklaşımları ele almıştır. Hazar Vural Jane, “*Uluslararası Çevre Antlaşmaları ve Türkiye*” başlıklı çalışmasında uluslararası çevre rejimlerine Türkiye’nin bakış açısını ve söz konusu rejimlerde Türkiye’nin yerini tartışmıştır. Tuğçe Kafdağlı Kuru, “*Avrupa Birliği’nin Yeşil Politikaları ve Uygulamaları*” başlıklı çalışmasında Avrupa Birliği’nin yeşil siyasete bakışını çeşitli uygulamalar üzerinden analiz etmiştir.

Burcu Aydın Küçük ve Bilgehan Sezgin’in editörlüğünde hazırlanan “**Organizasyonlarda Sürdürülebilirlik ve Yeşil Yaklaşım Uygulamaları**” başlıklı kitap, farklı disiplinlerden yazarları bir araya getirerek yeşile ilişkin bakış açısını genişletiyor, bu özelliğiyle Türkiye akademisine önemli bir katkı yapıyor. Kitabın okuyucusunun bol olmasını, doğa-insan ilişkisindeki simbiyotik bağın önemini arttırmasını ve kitaptaki her yazarın “söz”lerinin çok sayıda kişiye ulaşmasını dilerim.

Dr. Murat Jane

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ III

Prof. Dr. Halit KESKİN
Yıldız Teknik Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
hkeskin@yildiz.edu.tr, ORCID: 0000-0003-4432-3998

GİRİŞ IV

Dr. Öğretim Üyesi Murat JANE
İstanbul Aydın Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
muratjane@aydin.edu.tr, ORCID: 0000-0002-2409-131X

BİRİNCİ BÖLÜM

YEŞİL İŞLETME

YEŞİL YÖNETİM UYGULAMALARI 3

Arş. Gör. Edanur ÇELİK
İstanbul Üniversitesi, İşletme Fakültesi
edanur.celik@istanbul.edu.tr, ORCID: 0000-0002-1577-5613

Arş. Gör. Caner GÜNAYDIN
İstanbul Üniversitesi, İşletme Fakültesi
caner.gunaydin@istanbul.edu.tr, ORCID: 0000-0002-9811-3139

YEŞİL İNSAN KAYNAKLARI YÖNETİMİ VE UYGULAMALARI 23

Arş. Gör. Caner GÜNAYDIN
İstanbul Üniversitesi, İşletme Fakültesi
caner.gunaydin@istanbul.edu.tr, ORCID: 0000-0002-9811-3139

YEŞİL ÇALIŞAN DAVRANIŞLARI.....43

Dr. Öğretim Üyesi Burcu AYDIN KÜÇÜK
İstanbul Aydın Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
burcukucuk@aydin.edu.tr, ORCID: 0000-0001-9081-2536

Arş. Gör. Gülnur YAĞICI
İstanbul Aydın Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
gulnuryagici@aydin.edu.tr, ORCID: 0000-0002-1872-5910

YEŞİL PAZARLAMA KAVRAMI VE YAKLAŞIMLARI.....61

Arş. Gör. Tuğçe TULUK

İstanbul Aydın Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
tugcetuluk@aydin.edu.tr, ORCID: 0000-0002-0940-8411

Behiye Selin GÖKKUT

Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü
selingokkut@gmail.com, ORCID: 0000-0002-1939-1529**SÜRDÜRÜLEBİLİR FİNANSMAN YÖNTEMİ OLARAK YEŞİL KREDİ
VE YEŞİL TAHVİLLER 83**

Dr. Öğretim Üyesi Özge DEMİRKALE

İstanbul Aydın Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
ozgedemirkale@aydin.edu.tr, ORCID: 0000-0002-4227-3934**MALZEME AKIŞ MALİYET MUHASEBESİ 107**

Dr. Öğretim Üyesi Esin Nesrin CAN

İstanbul Aydın Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
esincan@aydin.edu.tr, ORCID: 0000-0002-3525-0793

Doç. Dr. İrfan ÖZEN

Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Datça Kazım Yılmaz Meslek Yüksekokulu
irfanozen@mu.edu.tr, ORCID: 0000-0003-4307-2306**SÜRDÜRÜLEBİLİR İNOVASYON İÇİN YEŞİL İŞ MODELLERİNİN DE-
ĞERLENDİRİLMESİ 129**

Dr. Öğretim Üyesi Murat UNANOĞLU

İstanbul Aydın Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
muratanoglu@aydin.edu.tr, ORCID: 0000-0002-5186-885X**YEŞİL BİLGİ TEKNOLOJİLERİ KAVRAMI VE UYGULAMALARI.. 155**

Dr. Öğretim Üyesi Kağan OKATAN

Beykent Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, kaganokatan@bey-
kent.edu.tr, ORCID: 0000-0002-0517-665X**YEŞİL ERGONOMİ..... 177**

Öğr. Gör. Rahile GÜRAN

İzmir Kavram Meslek Yüksek Okulu, Yönetim ve Organizasyon Bölümü
rahile.guran@kavram.edu.tr, ORCID: 0000-0002-9130-3482

**YEŞİL YAKLAŞIMLAR KAPSAMINDA KURUMSAL SOSYAL
SORUMLULUK 195**

Arş. Gör. Edanur ÇELİK
İstanbul Üniversitesi, İşletme Fakültesi
edanur.celik@istanbul.edu.tr, ORCID: 0000-0002-1577-5613

**İKİNCİ BÖLÜM
YEŞİL EKONOMİ**

**YEŞİL EKONOMİ UYGULAMALARININ DIŞ TİCARETE ETKİSİ:
TÜRKİYE ÖRNEĞİ..... 233**

Arş. Gör. Burak ARSLAN
Anadolu Üniversitesi, İktisat Bölümü
barslan@anadolu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-1465-1870

**STIRPAT MODELİNE GÖRE KENTLEŞME VE EKONOMİK
FAALİYETLERİN ÇEVRE KİRLİLİĞİ ÜZERİNDE ETKİSİ:
TÜRKİYE ÖRNEĞİ..... 255**

Dr. Öğretim Üyesi Mortaza OJAGHLOU
İstanbul Aydın Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
mortazaojaghlou@aydin.edu.tr, ORCID: 0000-0003-4580-6182

Dilanur YAVUZ
İstanbul Aydın Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
dilanuryavuz@stu.aydin.edu.tr, ORCID: 0000-0001-5026-4811

**SOSYAL BÜTÇE ANLAYIŞI ÇERÇEVESİNDE YEŞİL BÜTÇELEME
KAVRAMI VE UYGULAMALARI 273**

Arş. Gör. Bilgehan SEZGİN
İstanbul Aydın Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
bilgehansozgin@aydin.edu.tr, ORCID:0000-0002-1188-3238

Azad ERDEM
YÖK 100/2000 Doktora Öğrencisi, Sakarya Üniversitesi Siyasal Bilgiler
Fakültesi Maliye Bölümü
azad.erdem@ogr.sakarya.edu.tr, ORCID: 0000-0001-7451-3253

**ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
YEŞİL SİYASET**

YEŞİL VATANDAŞLIK 299

Dr. Serap DUYGULU
Uzman Psikolog /Sosyolog
ozgurbilge.egt@gmail.com, ORCID: 0000-0002-4382-7476

EKOLOJİK DÜŞÜNCENİN SİYASALLAŞMASI: DÜNYADA VE TÜRKİYE’DE YEŞİL SİYASET 317

Arş. Gör. Tuba ÖZALP
Siirt Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
tuba.ozalp@siirt.edu.tr, ORCID: 0000-0001-9066-6049

ULUSLARARASI ÇEVRE ANTLAŞMALARINI VE TÜRKİYE..... 351

Dr. Öğretim Üyesi Hazar VURAL JANE
İstanbul Aydın Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
hazarjane@aydin.edu.tr, ORCID: 0000-0001-9584-3999

AVRUPA BİRLİĞİ’NİN YEŞİL POLİTİKALARI VE UYGULAMALARI..... 367

Dr. Öğretim Üyesi Tuğçe KAFDAĞLI KORU
İstanbul Aydın Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
tugcekafdaglikoru@aydin.edu.tr, ORCID: 0000-0001-6190-3199

SON SÖZ 389

Prof. Dr. Turgut ÖZKAN
Doğuş Üniversitesi
tozkan@dogus.edu.tr, ORCID: 0000-0002-5017-0257

YAZAR ÖZGEÇMİŞLERİ..... 391